

Een bijzondere prijs

Henk Lubberding

Hierbij de felicitaties voor de gemeente, omdat Zoetermeer tot bijvriendelijkste gemeente is uitgeroepen in het kader van Nederland zoemt. Zoetermeer is daarmee de eerste gemeente die deze

Een bord illustreert de titel
(Tilly Kester)

titel krijgt. In Zoetermeer is een groot deel van de vaste planten en heesters bijvriendelijk. Dat betekent dat ze voor bijen een goede bron voor nectar en stuifmeel zijn. Daarnaast heeft de stad de laatste vijf jaar ruim 3200 bijvriendelijke bomen geplant en wordt het openbaar groen bijvriendelijk beheerd, door bijvoorbeeld minder te maaien.

Zoetermeer doet verder veel voor de bewoners, zoals door maandelijks een stuk over de bij in het Streekblad te schrijven, door het maken van bijenhôtels, door lezingen (zoals de Annet de Jong lezing in 2019) en door groenadoptie.

Aankondigingen activiteiten 1ste kwartaal 2019

Paddenstoelenwerkgroep

Do 17 jan. 10.00 uur Westerpark (linksom). Parkeerplaats Turfberg bij informatiebord Westerpark.

Vogelbescherming Nederland

Za/zo 26/27 jan. Nationale Tuinvogeltelling.

Rondleiding natuurtuin

Zo 27 jan. 14.00-15.00 uur Winterwandeling. Natuurtuin 't Westpunt, Westerpark.

Paddenstoelenwerkgroep

Do 31 jan. 10.00 uur Huis te Warmond, Herenweg 139 Warmond.

Paddenstoelenwerkgroep

Do 7 feb. 10.00 uur Veenzijdze polder. Parkeren begraafplaats Tuinenlaan 6, Leidschendam

KNNV Zoetermeer

Za 16 feb. 10.30 uur Algemene Ledenvergadering KNNV-Zoetermeer Leiwater 1

IVN

Zo 17 feb. 14:00 uur Excursie: Bomen en struiken. De plaats wordt nog nader bepaald.

Paddenstoelenwerkgroep

Do 21 feb. 10.00 uur Kelkzwammen (Noord-AA gebied) Broekwegkade, Parkeren einde bebouwing

IVN

Zo 24 feb. 14:00 uur Wintergezwam Excursie Rode kelkzwammen Broekwegkade, Parkeren einde bebouwing

Rondleiding natuurtuin

Zo 24 feb. 14.00-15.00 uur Winterwandeling Natuurtuin 't Westpunt, Westerpark

Paddenstoelenwerkgroep

Do 7 mrt 10.00 uur Buytenpark (linksom) Parkeerplaats Snowworld, Buytenparklaan 30

KNNV Zoetermeer

Do 7 mrt 19.30 uur voorbespreking programma 2019. Zoetermeer, Diabaas 1

Paddenstoelenwerkgroep

Do 21 mrt 10.00 uur Westerpark Natuurtuin Parkeerplaats Turfberg bij informatiebord Westerpark
IVN, KNNV Zoetermeer en de Vogelwerkgroep

Wo 3 apr. 20:15 uur Annet de Jonglezing over bijen. Forum Zoetermeer, Commissiezaal.

Bijeenkomst Groene cirkels bijenlandschap in het Bentwoud

Johan Vos

Elk jaar organiseert "Groene cirkels, bijenlandschap" een dag waarop de (groen)beheerders hun ervaringen kunnen uitwisselen en hun kennis kunnen verrijken. De 31ste okt. 2018 werd deze bijeenkomst in het Bentwoud (restaurant Roest) georganiseerd.

Het was een uitstekend gekozen moment omdat op die dag de eerste resultaten van de inspanningen om de bijen- en zweefvliegenstand gunstig te beïnvloeden gepresenteerd werden.

Na de nulmeting uit 2015 had Menno Reemer (onderzoeker Eis, Kenniscentrum insecten) in 2018 dezelfde locaties opnieuw bezocht. Daardoor werd per locatie een voor-, dan wel achteruitgang van het aantal soorten en individuen zichtbaar. Hoewel 3 jaar nog maar een zeer korte periode beslaat en 2018 als een gunstig jaar voor insecten wordt gezien, werden de overwegend positieve resultaten toch met veel instemming begroet. Eindelijk positief nieuws over insecten!

Excursie o.l.v. de boswachter (Johan Vos)

Daar kwam bij dat vooral het Bentwoud er met kop en schouders bovenuit stak. Het aantal bijensoorten was er toegenomen van 38 naar 55! Als we wat meer inzoomen op het grondgebied van de gemeente Zoetermeer zien we dat het aantal soorten daar redelijk constant is gebleven. Wel werd op de locatie 'Broekwegkade' een voor het gebied nieuwe bijensoort aangetroffen: de Zwartbronzen zandbij (*Andrena nigroaenea*)

Vanwege het project "fietsroute Zoetermeer aan Zee" is besloten om 8 nieuwe locaties toe te voegen aan het monitoringnetwerk waarvan er 2 op Zoetermeers grondgebied zijn gelegen. Dit zijn de locaties: Meerpad en Buytenpark. (zie tabel)

Locatie	Bijen		Zweefvliegen	
	Aantal soorten in 2015	Aantal soorten in 2018	Aantal soorten in 2015	Aantal aantal in 2018
Broekwegkade	18	18	23	30
Westerpark	29	31	39	38
Fietspad 90	10	13	19	15
Meerpad	-	7	-	14
Buytenpark	-	5	-	9

Naast het monitoren van bijen en zweefvliegen wordt ook gewerkt aan het optimaliseren van de bouwstenen van het bijennetwerk. De deelnemende gemeenten, provincie en bedrijven proberen

daarbij zowel ruimtelijk als beheersmatig op elkaar af te stemmen. Het gaat om “Bed & Breakfast gebieden”, het verbindend landschap en de “bijtankstations”. Van de bouwstenen zijn ook zogenaamde ecoprofielen opgesteld. Voor meer inhoudelijke informatie zie het Alterra-rapport 2720: Groene Cirkels rapport 5 “Een Bij-zonder kleurrijk landschap in Land van Wijk en Wouden. Handreiking 2.0 voor inrichting en beheer voor bestuivende insecten”.

Doelsoorten voor 2023 en 2030

Naast een toename van het aantal soorten heeft het project ‘bijenlandschap’ ook een aantal doelsoorten geselecteerd dat nu niet en in 2023 wel dient voor te komen in het bijenlandschap. Dit zijn:

Geelstaartklaverzandbij (*Andrena wilkella*), Klaverdikpoot (*Melitta leporina*, Veenhommel (*Bombus janelus*), Zwartgespoorde houtmetselbij (*Hoplitis leucamelana*), Zwartbronzen houtmetselbij (*Osmia niveata*) en in 2030 Zand- (*Bombus veteranus*) en Moshommel (*Bombus muscarum*).

Klaverdikpoot vrouwtje (Menno Reemer)

Tijdens de tweede monitoringroute in 2018 zijn de eerste 4 hierboven genoemde doelsoorten direct al in het Bentwoud gevonden. Een grote verrassing!

Na de presentaties hebben we o.l.v. boswachter Linda Groeneveld een fietstocht door het Bentwoud gemaakt waarbij ze op verschillende locaties een toelichting gaf.

Hoewel er ten opzichte van de oorspronkelijke ideeën voor een toekomstig “oerbos” veel is ingeleverd, is wat nu is gerealiseerd meer dan de moeite waard om er te gaan kijken. De bijen varen er in elk geval wel bij.

Zoetermeer bijvriendelijkste gemeente

Johan Vos

Zoetermeer is door ‘Nederland Zoemt’ uitgekozen tot meest bijvriendelijke gemeente van Nederland. Op de tweede en derde plaats eindigden Horst aan de Maas en Sint Anthonis. Dat Zoetermeer in 2018 de prijs voor meest bijvriendelijke gemeente heeft gekregen is het resultaat van bijna 40 jaar natuurgerichte groenaanleg en beheer. Het is natuurlijk geen toeval dat de man die vele jaren leiding gaf aan de afdeling groen van de gemeente, Ronald Mulder zelf imker was. Op de golven van de bloeiende berm van toen liften ook vlinders, zweefvliegen en wilde bijen mee. Met het bijpassende natuurlijk groenbeheer werd in die jaren veel in Zoetermeer geëxperimenteerd. Het uitvoerend gemeentelijk personeel werd bijgeschoold via cursussen die gedeeltelijk in Zoetermeer zelf zijn ontwikkeld. Het gaat bij natuurlijk groenbeheer namelijk altijd om maatwerk. Dat een groot deel van de kruidachtige en struweelbegroeiing bijvriendelijk is, is dus geen toeval.

Ronald Mulder
(Johan Vos)

De prijs voor Zoetermeer bestaat uit 50 m2 biologische bloembollen en een groot bijenhotel
De bloembollen zijn op vrijdag 21 december in Palenstein geplant, de officiële prijsuitreiking zal in februari plaatsvinden wanneer het bijenhotel geplaatst wordt.

Zoetermeeders kennen dus wat natuur dichtbij huis aangaat al vele jaren een gunstige uitgangssituatie. Dat goede voorbeelden niet altijd resulteren in natuurrijke tuinen vol nectar en stuifmeel kan iedereen dagelijks zelf constateren. Ook in Zoetermeer werden veel particuliere tuinen de laatste decennia opgeofferd aan modieuze versterking en exotische uitwassen. Er valt dus, ook in Zoetermeer nog heel wat te winnen voor de bijen is de conclusie. Groene, natuurrijke tuinen zijn een enorme impuls voor bijen, zweefvliegen en vlinders. Via stukken in het Streekblad, lezingen en groenadoptie zet Zoetermeer in op een groter “bijbewustzijn” van zijn bevolking.

Het planten van bollen (Tilly Kester)

‘Nederland Zoemt’ is een project van LandschappenNL, Naturalis, IVN en Natuur & Milieu en is mogelijk gemaakt dankzij een extra bijdrage van de Nationale Postcode Loterij.

De organisaties willen het voedselaanbod en de nestgelegenheid voor wilde bijen in Nederland structureel vergroten. Het gaat namelijk niet goed met de wilde bij, de helft van alle 358 soorten is bedreigd. Van het groente en fruit dat wij eten is 80% afhankelijk van bestuiving door bijen en andere insecten.

Tuinbericht 26 Bosrank

Henk Lubberding

Het is saai in de tuin. Een van de weinige in het oog springende planten nu is de Bosrank (*Clématis vitalba*) die de hele kastanje overwoekerd heeft met zilverglanzende pluizen, die de hele winter blijven hangen. Uiteindelijk worden de vruchten door de wind verspreid. In de zomer bloeit de

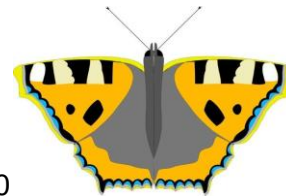

Bosrank met geurige witte bloemen; insecten worden gelokt door het stuifmeel en niet door nectar, dat niet gemaakt wordt door de Bosrank. Bosrank is een echte kalkindicator en komt dan ook uitbundig voor in Zuid Limburg.

De naam *Clematis* is ontleend aan het Grieks (rankende plant) en *vitalba*, is afgeleid van de Latijnse woorden *vitis* (wijnstok) en *alba* (wit), vanwege de lange witte haren op de vruchten en omdat hij net als de wijnstok graag rankt en klimt. De volksmond heeft veel namen voor de Bosrank, zoals heggewurjer, smookhout en vuurkruid.

uit het Nieuw Kruidenboek van J. Fuchs uit 1543.

De Engelsen zien in de witte pruikebollen overigens meer de baard van een grijsaard, getuige de naam Old Man's Beard. en in elk geval is het een vreugde voor de (Engelse) wandelaar om de Bosrank langs wegen in hagen te zien bloeien: een Traveller's Joy.

Terugblik op het plantenseizoen 2018

Johan Vos

Nog niet eerder stond het klimaat zo prominent op de agenda als juist dit jaar. Door de eenzijdige focus op de energietransitie (beperking CO2 uitstoot) van de laatste tijd lijkt het erop dat het verlies aan biodiversiteit wat aan belangstelling inboet. Dit terwijl juist dit verlies door biologen wordt gezien als de grootste milieuramp van onze tijd. Gelukkig hoeven we als natuurminnende stedeling niet te kiezen maar kunnen we op beide thema's in actie komen. Dat geldt zowel voor het isoleren van de woning, het vervangen van de cv-ketel als voor het groen inrichten van de tuin en het vergroenen van dak en gevel.

Op zaterdagochtend **6 oktober** stond Zoetermeer in het teken van de "week van de veldbiologie". Aan deze jaarlijks terugkerende activiteit van de KNNV deed dit jaar voor het eerst ook de afd. Zoetermeer mee. Gezien de tijd van het jaar had de plantenwerkgroep contact gezocht met Taco Slagter (mossen-/korstmossen) en Sinie de Jonge (paddenstoelen) om het publiek met behulp van leuke verhalen en zoekkaarten op weg te helpen om zelf op onderzoek uit te gaan. Uit praktische overwegingen hadden we voor deze publieksactie de natuurtuin gekozen. Jammer genoeg was de belangstelling van het publiek gering. Volgend jaar op zondagmiddag?

Taco legt uit (Johan Vos)

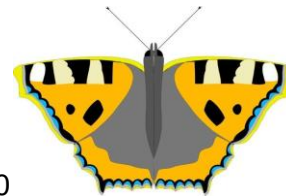
Heggenduizendknoop (Tilly Kester)

Op zaterdag **20 oktober** sloot de plantenwerkgroep haar veldwerkseizoen af. Met z'n zevenen hebben we de plantengroei in een deel van het oude Dorp onderzocht. Nog nooit waren we zo laat in het jaar op pad. De oogst van onze speurtocht leverde ons 112 soorten op, met de Heggenduizendknoop als meest zeldzame soort. Geen slecht resultaat als je je realiseert dat we over 2 maanden al onze Eindejaars plantenjacht houden.

Op donderdagavond **8 november** kwam de plantenwerkgroep bijeen om het plantenseizoen 2018 te evalueren en alvast wensen voor 2019 te inventariseren.

Het thema van 2018 (bedrijventerreinen) heeft veel inspanning gevergd. We hebben 3 Km-hokken met bedrijventerreinen 2 keer geïnventariseerd. In hoeverre de flora op deze terreinen afwijkt van die van 'gewone' woonwijken moet nog onderzocht worden.

Het idee werd geopperd om voor onze jaarlijkse excursie buiten Zoetermeer, rond eind april naar de Rhoonse grienden af te reizen. Het contact is inmiddels gelegd.

Het organiseren van een thematische dag waterplanten in Zoetermeer ligt, gezien het landelijk thema voor 2019 voor de hand.

Voor het PQ-onderzoek in het Bentwoud heeft Henk contact gezocht met de boswachters. Afsproken is dat de communicatie verbeterd wordt, zodat we de maaimomenten op tijd door krijgen. In 2018 troffen we twee net gemaaide PQ's aan?

Ook in 2019 zal er weer, samen met Floron een stadsplantendag georganiseerd worden. We hopen op die dag ook op floristische inbreng van buiten Zoetermeer!

Op onze oproep 'Staat die plant er nog?' kwamen helaas maar weinig publieksreacties binnen. Misschien zijn dit soort oproepen, achteraf gezien, meer bedoeld voor ons zelf.

In 2018 zijn we, vanwege het 'Nieuwe strepen' actief geweest in twee hokken buiten de gemeentegrenzen van Zoetermeer. Een van deze hokken hadden we nooit eerder geïnventariseerd. Suggesties voor meer hokken buiten Zoetermeer: de Meerpolder, de Nieuwe Driemanspolder en het Bentwoud.

Het thema was dit jaar bedrijventerreinen (Fred Reeder)

Op zaterdag **8 december** werd traditiegetrouw wederom de gecombineerde Floron/botanische dag georganiseerd. Ruim 600 floristen trokken die dag op naar Nijmegen om daar o.a. stil te staan bij het

feit dat Floron 30 jaar geleden werd opgericht. Dat planten niet populair zijn bij natuurwaarnemers blijkt in elk geval niet uit het steeds maar groeiende leger floristen dat de moeite neemt om deze dag te

bezoeken.

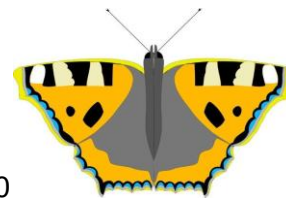
Een groot aantal presentaties verdeeld over twee collegezalen maakt dat er steeds keuzes gemaakt moeten worden. Gelukkig zijn van de meeste presentaties samenvattingen op de website van Floron te vinden.

Zoals altijd deed Lenie Duistermaat weer verslag van een aantal bijzondere vondsten uit 2018. Tevens meldde ze dat de 24ste druk van een veel dikkere Heukels' flora in het voorjaar van 2020 kan worden verwacht. Ze gaf een inkijkje in de enorme inspanning die zo'n operatie vergt.

Bijzonder dit jaar waren twee reeksen flitspresentaties. Aan iedere spreker was gevraagd om in vijf minuten verslag te doen van een bijzondere gebeurtenis in zijn of haar vereniging. Gezien het thema van de dag had onze eigen Henk Lubberding "30 jaar tellingen in en om Zoetermeer" in een flitsende presentatie gegoten. Toch wel bijzonder wat we doen, als je het zo hoort.

Bijzondere plantenvondsten van 2018 (Johan Vos)

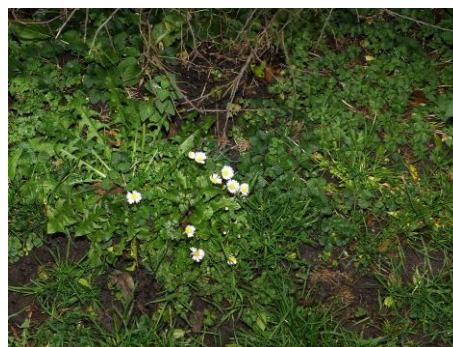
De Eindejaars Plantenjacht op vrijdag **28 december** startte dit jaar op wijktuin de “Zoete aarde” in de

Nog even nababbelen (Fred Reeder)

wijk De Leyens. Het is alweer de 5de keer dat Floron deze activiteit organiseert. Mede door de berichtgeving in de lokale kranten was de opkomst dit jaar groter dan gebruikelijk. Met ruim 20 deelnemers trokken we iets na tweeën in drie groepen de tuin, het aangrenzende park en de buurt in. Na een uur speuren had ons groepje 29 bloeiende plantensoorten genoteerd. De meest bijzondere vondst was de Akkerereprijs (op de wijktuin zelf) die aan de hand van de vrijwel witte, gesloten

bloemen duidelijk te onderscheiden was van andere ereprijssoorten. Na de jacht werden we in de kas onthaald op warme chocolademelk en glühwein. Tevens was er gelegenheid om de meegebrachte twijfelgevallen aan elkaar te laten zien en te beoordelen. Hierbij willen we onze gastvrouw Simone Langeveld nog eens bedanken voor de prettige samenwerking.

Madeliefje, vaak gezien dit jaar (Fred Reeder)

Onze databank

Inmiddels heeft onze databeheerder Wim de Liefde de waarnemingen uit 2018 aan onze database toegevoegd wat het totaal op bijna 39000 brengt. Bij de inspanning die wij jaarlijks leveren (zo’n 1450 stuks) bevindt het totaal aantal soorten, gemeten over 5 jaar, zich al vele jaren net boven de 600. In 2018 hebben we 362 verschillende soorten gestreept.

Uit onze planteninventarisaties door de jaren heen blijkt dat de Zoetermeerse flora volop in beweging is. Zo hebben we in 2018 10 nooit eerder in Zoetermeer waargenomen plantensoorten aangetroffen, waaronder twee nieuwe “voegenvullers”. Daar staat tegenover dat er ook soorten zijn die, vaak zonder dat we er ons van bewust zijn, zich uit onze stadsflora hebben teruggetrokken. Een tiental bijzondere plantenwaarnemingen uit 2018 vindt u in onderstaande tabel.

Hondskruid in een wegberm in Oosterheem (Johan Vos)

Bijzondere waarnemingen van 2018			
	Wet. naam	Ned. Naam	Locatie
1	Galium murale	Straatwalstro	Meerzicht, verharding
2	Carex pendula	Hangende zegge	Dorp plantsoen, Westerpark
3	Hieracium pilosella	Muizenoor	Rokkeveen, talud Houtbuurt
4	*Hieracium glaucinum subsp. similatum	Vroeg havikskruid	Rokkeveen, Algengroen
5	Conium maculatum	Gevlekte scheerling	A12, middenberm en Buytenpark
6	Wolffia australiana	Smalle wolffia	Meerzicht, parkvijver hoogbouw
7	Anacamptis pyramidalis	Hondskruid	Oosterheem, wegberm
8	Poa compressa	Plat beemdgras	Dorp, Stationsstraat t.h.v. de molen
9	Euphorbia maculata	Straatwolfsmelk	Seghwaert, Patrijzenveld
10	Rhamnus cathartica	Wegedoorn	Buytenpark, Brinkhage
*is nog onderwerp van discussie Nieuw voor Zoetermeer in rood aangegeven			

Ten slotte:

Het plantenseizoen 2019 is in aantocht. Dat het nu winter is wil niet zeggen dat er niets meer te beleven valt qua stedelijke flora. Dat bewijzen de resultaten van de Eindejaars Plantenjacht wel. Mensen die zelf aan de gang willen, kunnen via de website onze lokale streeplijst downloaden en kijken wat er zoal in Zoetermeer gevonden is gedurende de afgelopen 25 jaar.

Deze lijst is te downloaden via <https://www.knnv.nl/zoetermeer/> , projecten: 12e link: [Streeplijst KNNV Zoetermeer](#)

De Zoetermeerse vlindertellingen van 2018 in Westerpark en Buytenpark

Johan Vos (met dank aan Rob Schouten en Kees Scholtes)

2018 was een klimatologisch bijzonder jaar. Warmte- en droogtere records werden verbroken en een mooi vlinderjaar lag in het verschiet. Deze verwachting leek tot en met half juni bewaarheid te worden, maar daarna ging het vanwege de aanhoudende droogte snel bergafwaarts met de aantallen. In augustus was vrijwel alle kruidachtige begroeiing die niet direct in contact stond met het oppervlakte-/grondwater bovengronds afgestorven. Dit is er de oorzaak van dat vrijwel alle soorten er in 2018, in vergelijking met 2017 toch nog bekaaid vanaf zijn gekomen. Het totaal aantal waargenomen vlinders op de

Klein geaderd witje, meest waargenomen in WP en BP in 2018 (Wouter Balster)

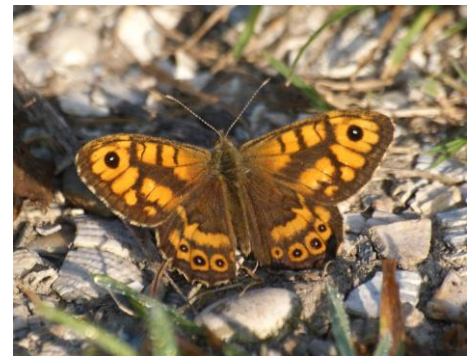

Westerparkroute (nr. 154) zakte 23 % ten opzichte van 2017. Alleen Bruin blauwtje en de 3 soorten witjes scoorden beter dan in 2018. Distelvlinder en Kleine vuurvlinder bleven constant in vergelijking met 2017 en de rest deed het veel slechter dan in 2017. De soorten die tijdens de 24 telrondes maar 1 keer werden waargenomen zijn: Koninginnenpage en Zwartsprietdikkopje. In 2018 werden op route 154, 1388 vlinders geteld, verdeeld over 19 soorten. De top 5 van de meest waargenomen soorten (heeft betrekking op ruim 75 % van het aantal waarnemingen) is:

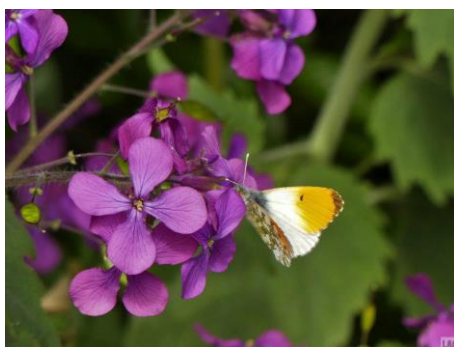
	Soort	Keer waargenomen
1	Klein geaderd witje	383
2	Bruin zandoogje	320
3	Bont zandoogje	139
4	Groot koolwitje	135
5	Citroenvlinder	88
		1065

Route 500 is gedurende het eerste half jaar (t/m 10 juni) van 2018 in 6 rondes geteld. Kees meldde dat route 500 gewijzigd is omdat de secties 13 t/m 16 in de zomer door de hoge braamstruiken niet meer te belopen zijn. De aldus ontstane verkorte route heet nu: Buytenpark (verkort) routenr. 2609

Totaal zijn op deze route 10 soorten waargenomen waarvan Klein geaderd witje en Klein koolwitje verreweg het meest. Opvallend op deze route was de hoge score van Daggpauwoog. Deze 3 soorten samen zorgen voor bijna 65% van het totaal aantal waarnemingen op deze route.

Argusvlinder veelvuldig waargenomen in het Buytenpark (Winfried van Meerendonk)

Toevalstreffer bij mijn voordeur op de Tijberg, het Oranjetipje (Fred Reeder)

Losse waarnemingen van Waarneming.nl tonen ook in 2018 weer aan dat het Buytenpark van grote betekenis is voor een aantal, in Zoetermeer zeldzame vlindersoorten. Dat zijn Groot dikkopje, Argusvlinder (veel meldingen rond de vogeltelpost) en Eikenpage.

Van het VleermuisPlatformZoetermeer

Marga van der Tol

Het nieuwe natuurjaar is nog maar net begonnen, dus tijd voor reflectie en een vooruitblik.

Het nieuwe kernteamlid, **Marieke Spekreijse**, stageair bij de gemeente Zoetermeer, gaat bij ons afstuderen op het onderwerp sensibilisering (dit is het vergroten van de bewustwording van vleermuizen).

Het werken met de kinderknutseltafel begint zijn vruchten af

te werpen maar we willen meer. We kregen contact met een scouting groep uit Voorschoten die wat meer wilde weten over vleermuizen. Vervolgens zijn we aan de slag gegaan in de Balij. Een succesvolle aanpak die vroeg om uitbreiding naar meer groepen en een programma voor meer leeftijdsgroepen. Een projectplan is geschreven en een poging tot het verwerven van subsidie gedaan. Vervolgens kwamen toezeggingen voor hulp van de zoogdiervereniging en in december 2018 hebben wij de overeenkomst getekend voor de stage van Marieke en kunnen we van start gaan! Wordt vervolgd.

Marieke aan de slag met de beaverscouts
(Marga van der Tol)

VleermuisPlatformZoetermeer.nl

Verder bestaat het kernteam uit:

Wilco Pot (bathoppen). Er is gedurende 84 nachten op 39 adressen gemeten en er zijn 81468 opnames gemaakt. We hopen daar komend voorjaar een prachtig rapport over uit te brengen.

Dennis Heintz (vleermuiskasten, kolonies, vliegroutes, woningisolatie problematiek. maar ook is hij contactpersoon voor bijvoorbeeld NEM-VTT) Verder is hij zich aan het warmlopen voor een vleermuizenreservaat in de Nieuwe Driemanspolder. Zoiets zou een positieve impuls kunnen opleveren voor de Rosse vleermuis, de Meervleermuis en de Laativlieger, soorten die in onze omgeving zwaar onder druk staan. (zie blz 11)

Robert Top heeft veel aanvullende kennis van andere soortgroepen zoals amfibieën, reptielen en insecten.

Marga van der Tol is haar netwerk aan het verbreden als voorzitter van de VLEN, de landelijke vleermuiswerkgroep van de zoogdiervereniging. Daarnaast begeleidt zij de stage van Marieke en organiseert zij gebiedsinventarisaties en ondersteuning bij het onderzoek bij de Plas van Poot.

Dennis met zijn kroost (Vleermuis Platform)

We blijven natuurlijk met veel te weinig mensen veel te veel werk doen. Dat kan alleen doordat we zo'n fijne club mensen hebben die elke dinsdag bij elkaar komt om zich in te zetten voor het welzijn van de vleermuizen in onze omgeving.

Plas van Poot

Halverwege het jaar werden wij gebeld door een bewoner dat er plannen waren om vanuit de Dutch Innovation Factory een brug te maken over de plas om de mensen die daar werken de gelegenheid te geven om rond lunchtijd in het van Tuylpark te recreëren. Als dat zou gebeuren zou het gedaan zijn met de rust voor bewoners, vogels en vleermuizen in het gebied. We zijn vervolgens aan de slag gegaan met gegevens verzamelen, contacten leggen en de politiek hiervan bewust maken. En toen ging het balletje rollen. Bij het najaarsdebat sprak een van de bewoners die bij de Plas van Poot woont in. Vervolgens werd een motie om de Plas van Poot op te waarderen tot natuurstergebied in stemming gebracht. De verwachting was dat die het niet zou halen. Maar toen LHN (Lijst Hilbrand Nawijn)

de Plas van Poot uit een ver verleden
(historisch archief)

plotseling besloot voor de motie te stemmen kon ook D66 niet achterblijven. Met de hakken over de sloot haalde de motie het met als resultaat dat de natuur in en om Plas van Poot bescherming geniet. Hiermee is een belangrijke eerste stap gezet naar een volledig bescherming van het gebied. Er moet nog wel meer gebeuren zowel in het gebied zelf, als in de omgeving. Een mooie uitdaging voor 2019.

Het "Rosse meer laat reserstaat"

Als we 15 duizend euro hadden om iets moois te doen voor de vleermuizen in onze omgeving, wat zouden we dan doen? Dit was een hypothetische vraag die ik Dennis stelde in het voorjaar van 2018.

De "nieuwe" Nieuwe driemanspolder
(Johan Vos)

Daarop is hij met een aantal kernteamleden aan de slag gegaan om een tekening te maken voor wat we later zouden noemen het "Rosse meer laat reserstaat". De naam doet al vermoeden dat het gaat om de soorten Rosse vleermuis, Meervleermuis en Laatvlieger. We zouden het mooi vinden als de ontwikkeling van de Nieuwe Driemanspolder iets zou kunnen bijdragen aan het welzijn van de vleermuizen in onze omgeving. Voor dat plan is nu een eerste concept verschenen waarmee we aan de slag gaan.

Al met al grootse plannen voor de komende jaren. We hopen dan ook op meer mensen die ons kernteam willen

versterken en actief willen worden om ook de bestaande activiteiten zoals excursies, wandel-, fiets- en autovleren, te kunnen ondersteunen. Tijdens de cursus die ook dit jaar weer van start zal gaan, leer je de fijne kneepjes van het vak.

Wespen in de gereedschapskist

Tilly Kester

Deze zomer zag ik wekenlang wespen in- en uit de gereedschapskist op mijn volkstuin vliegen. Net als bij honingbijen moet je voorzichtig zijn en kun je bij het schoffelen niet vlak langs de kist lopen. Ik hoopte wel dat de wespen met het naderen van de winter vanzelf zouden verdwijnen. Eind november heb ik het nest uit de kist gehaald en deze schoon gemaakt. Er kropen nog wel enkele wespen rond, maar die waren nu erg traag. Het nest ligt nu open en bloot op de tuin. Door de regen is het uit elkaar gevallen waardoor de broedcellen zichtbaar werden.

Wespen leven in wespennesten, wondertjes van bouwkunst. Ze zijn zeer kunstig gemaakt van gekauwde houtvezels en voelen papierachtig aan. De koningin begint met de bouw van het nest en legt gelijk ook eitjes. Uit deze eitjes komen de larven en na de verpopping van de larven de werksters. Zij gaan verder met bouwen van het nest en zorgen voor de larven. De koningin legt alleen nog maar eitjes. Uit de laatste eitjes worden jonge koninginnen geboren die overwinteren. De rest van het wespenvolk (werksters en mannetjes) gaan dood.

Wespen zijn zeer nuttig, ook in een tuin of moestuin. Het zijn vleeseters die jagen op andere insecten zoals muggen en bladluizen die ze aan hun larven voeren. Ze houden ook van zoetigheid, dus snoepen ze ook graag van o.a. rijpend fruit.

Op mijn tuin zag ik enkele appels waar wespen in en uit vlogen. Tot mijn verwondering bleef alleen de schil van de appel over. Hij was helemaal leeggegeten!

Wespennest (Tille Kester)

Lofzang op de vuilboom (*Rhamnus frangula*)

Johan Vos

Het is al weer ruim 15 jaar geleden dat ik van een collega een vuilboom voor mijn nog in te richten natuurlijke tuin kreeg overhandigd. Het woord boom is wat misleidend, het ging om een struikje van bescheiden formaat. Inmiddels is dit struikje uitgegroeid tot een struik die fier rijkt tot aan de nok van het huis en zo'n 4 meter breed is. Dit ondanks regelmatige snoeiacties.

Tijd voor een lofzang op deze "ecologische voorziening".

Vuilboombessen (Johan Vos)

Vanaf het verschijnen van de eerste bloemen in mei al blijkt de aantrekkingskracht van deze struik op de entomofauna (insectenwereld). Op een zonnige dag in het voorzomer hult de struik zich in een wolk van zweefvliegen, honingbijen, hommels en andere wilde bijen. Niet voor niets geniet de Vuilboom bij imkers een goede reputatie als drachtplant. De kleine groenachtig witte bloemen zijn zo weinig opvallend dat mijn buurvrouw me ooit vroeg of deze struik nog ging

bloeien. Toen ik haar wees op de bescheiden bloeiwijzen kon ze haar teleurstelling maar nauwelijks verbergen met een “is dat alles?”

Na bestuiving verschijnen al spoedig de eerste groene besvruchten die via rood uiteindelijk zwart kleuren. Dit proces gaat vrijwel de hele zomer door zodat er continue bloemen en bessen in 3 kleuren aan de struik te zien zijn. Dit is er de oorzaak van dat allerlei tuinvogels niet weg te slaan zijn bij deze struik, ondanks de laxerende eigenschappen die aan de bessen worden toegeschreven. Maar dit is nog niet alles, de vuilboom is ook de waardplant voor het Boomblauwtje (dat vroeger dan ook Vuilboomblauwtje heette) De rupsen van deze stadstuinvlinder zijn voor een groot deel aangewezen op het kenmerkende blad (met de grootste breedte boven het midden) van deze soort. Het afgelopen jaar heb ik op hoogtijdagen wel 15 Boomblauwtjes tegelijk op en in de buurt van de struik waargenomen!

In de herfst verliest de struik, via geelverkleuring haar blad maar ook in de winter, bijvoorbeeld tijdens de nationale tuinvogeltelling, is dit de plek waar ik stevast groepen mezen betrap die op zoek zijn naar insecten in kieren en gleuven van de bast.

Voordat u zich nu in Zoetermeer massaal naar het dichtstbijzijnde tuincentrum spoedt nog een paar kanttekeningen.

1. De Vuilboom is niet een soort die van nature thuishoort op de Zoetermeerse kalkrijke klei, hoewel een stadstuin met zandige/humusrijke grond geen grote belemmering hoeft op te leveren.

NB: We vinden regelmatig kiemplanten van de Vuilboom in het Zoetermeerse groen die via besetende vogels verspreid worden.

2. De Vuilboom is commercieel niet in trek dus zal je er wel wat moeite voor moeten doen om er een te bemachtigen.

3. De Vuilboom is een van de weinige plantensoorten uit de Nederlandse flora die twee officiële namen kent. *Rhamnus frangula* is zowel onder de naam Vuilboom als Sporkehout bekend. De laatste naam wordt door sommigen in verband gebracht met sprokkelhout.

Natuurwerkdag op de natuurtuin

Tilly Kester

Op zaterdag 3 november, tijdens de Natuurwerkdag hebben vrijwilligers een aantal klussen op de

Heuvel van leemhoudend zand
(Tilly Kester)

natuurtuin gedaan. Maaisel werd afgevoerd en sommige paden zijn van een nieuwe laag schelpen voorzien. Ook is een nieuw houtsnipperpad naar het bruggetje van de tuin aangelegd.

Op de insectenweide is een heuvel van leemhoudend zand gemaakt voor de wilde bijen om er te nestelen. Zo'n heuvel voegt reliëf toe aan de bodem waardoor er klimatologische verschillen op microniveau ontstaan. Op droge, onbegroeide zonnige plekken kunnen zand- en graafbijen waaronder veel *Andrena*-soorten terecht om er hun nesten te bouwen.

Ook zal de insectenweide opnieuw ingezaaid worden met een zaadmengsel van zowel éénjarige als meerjarige soorten.

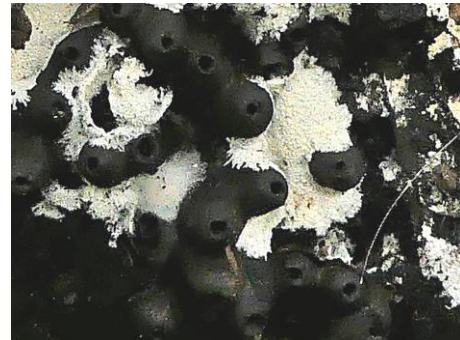

Uit de paddenstoelenwereld

Fred Reeder

Meedoen met de paddenstoelenwerkgroep. Soms leer je daarbij toch wel bijzondere dingen, althans dat geldt voor mij. Een van de deelnemers, Tjerk Nawijn, draaide een Platte tonderzwam om en liet de onderkant zien. (foto 3) Die zat vol met kleine gallen van de tepelgalvlieg. Een insect dat zijn eitjes legt in de buisjesstructuur van de Platte tonderzwam.

In dit geval geldt dat als de structuur er uit ziet zoals op de uitvergroete foto van de onderkant van de zwam, heb je te maken met een Platte tonderzwam. De middelste foto toont de grootte van de gallen in vergelijking met mijn vingertop. Op de uitgedroogde en half verrotte stengels van brandnetels vinden we het kleine brandnetelkelkje (foto 4) Op de afgezaagde stompjes Gewone meniezwammetje (foto 2) wat ook vaak te zien is op slecht onderhouden hout in de tuin bijv. op pergola's. Op half vergane boomstammen zagen we de Peervormige stuifzwammen. (foto 1) De enige soort stuifzwam die op hout groeit. En niet alleen naar beneden kijken maar ook op de boomstammen. Prachtige Echte judasoren (foto 5) op ooghoogte. Naast de plantenwereld blijft dit boeiend.

Uitvergroting tepelgalvlieggallen
(Fred Reeder)

Foto 1

Foto 2

Foto 3

Foto 4

Foto 5

Tenslotte

Fred Reeder

Gele helmblom in Seghwaert
(Johan Vos)

Op 30 november ziet Johan nog Gele helmblom in bloei en dat terwijl de Kramsvogels en andere lijsterachtigen zich in oktober te goed doen aan de Lijsterbes. Begin oktober ziet Winfried twee parende Argusvlinders in het Buytenpark. Het loopt allemaal een beetje door elkaar.

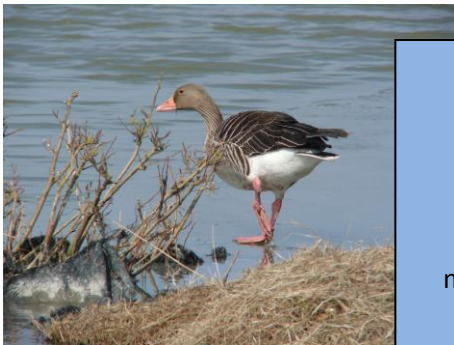

Parende argusvlinders
(Winfried van Meerendonk)

Zanglijster (Fred Reeder)

En onze huisdichter verwoordt de mening van de Grauw gans. De foto's zijn in 2010 door mij in het Westerpark gemaakt om de dreigende overbevolking aldaar vast te leggen.

De grauwe gans

Helaas moet af en toe
de jager
met geweer natuur beheren.

Dat is niet wreed
maar ecologisch.
Zelfs heel logisch,
als een soort
in cijfers stijgt.

En dus in aantallen
het evenwicht
totaal ontwricht.

“De onbalans,
daar ligt de grens”
sprak Grauwe Gans,
“Schiet af de mens.”

M.

Nog even dit

Op de [website van de KNNV Zoetermeer](#) staat het volledige programma voor 2019 van de Paddenstoelenwerkgroep. Het programma van de plantenwerkgroep wordt in maart vastgesteld.

Als bijlage bij deze nieuwsbrief (pagina 17) zijn voor de ALV op 16 februari 2019 de agenda en het financieel jaarverslag toegevoegd.

Samenstelling: Johan Vos en Fred Reeder

Lay-out: Fred Reeder

Met dank aan Tilly Kester, Joke de Ridder, Marga van der Tol, Henk Lubberding, Johan Vos, Rob Schouten, Kees Scholtes en Fred Reeder

Volgende Nieuwsbrief

De volgende nieuwsbrief zal 1ste helft van april 2019 verschijnen.

Kopij van de leden voor de nieuwsbrief voor 28 maart 2019 richten aan het e-mail adres van [Fred Reeder](#).

Reacties op deze nieuwsbrief gaarne via e-mail richten aan de KNNV Zoetermeer.

Agenda Ledenvergadering KNNV-Zoetermeer

Datum: Zaterdag 16 februari 2019

Tijdstip: 10.30 uur

Locatie: Leiwater 1, Zoetermeer

1. Opening en vaststelling agenda
2. Mededelingen en ingekomen stukken
3. Verlag van de vorige ledenvergadering, 20 februari 2015
4. Financieel verslag, begroting, kascommissie, aantal leden
5. Nieuwsbrief
6. Publiciteit en website
7. Programma voor 2019 (excursies, lezingen, parkdag e.d.)
8. Contacten met de gemeente etc.
9. Plantenwerkgroep
10. Landelijke KNNV
11. Rondvraag

Balans KNNV afd. Zoetermeer 31-12-2018

Bankrekening	1.216,49	Crediteuren	-
Nog te ontvangen contributies	-	Saldo t/m 31-12-2017	1.241,37
Materialen (DVD's, 2 binoculaires)	-	Resultaat 2018	-24,88
	1.216,49		1.216,49

Resultaat KNNV afd. Zoetermeer 31-12-2018

INKOMSTEN		UITGAVEN	
Contributies 2018 hoofdlid	560,00	Afdracht KNNV	463,50
Contributies 2018 gezinslid	50,00	Bankkosten	108,68
Donateurs 2018	52,50	Kosten nieuwjaarsreceptie	25,00
		Diversen	77,40
		Annet de Jonglezing	12,80
		Resultaat 2018	-24,88
	662,50		662,50

Begroting 2019 KNNV afd. Zoetermeer

INKOMSTEN		UITGAVEN	
contributies			
(20 leden en 4 huisgenootleden)	610,00	afdracht landelijke KNNV	450,00
donateurs (4 pers)	50,00	bankkosten	105,00
		div. activiteiten	105,00
		resultaat	-
	660,00		660,00